

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาลักษณะการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคเหนือ ในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอย่างรอบด้าน โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากแหล่งข้อมูล ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลจากเอกสาร (Document Information)
2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)
3. การสังเกตการณ์ (Observation)

วิธีการศึกษาและแหล่งข้อมูล

การศึกษาลักษณะการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคเหนือ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกและมองเห็นถึงสภาพการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้อย่างลึกซึ้ง ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูลจากเอกสาร (Document Information) สืบค้นจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของจังหวัดที่ทำการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนทุกแง่มุมพร้อมกับเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ อาทิ หนังสือ งานวิจัย บทความ เอกสารสรุปการประชุมสัมมนา หรือเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์ของทั้งสามจังหวัด เป็นต้น รวมทั้งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคเหนือ โดยคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ระบุว่าจังหวัดในเขตภาคเหนือมีทั้งหมด 17 จังหวัด ด้วยกันคือ เชียงราย น่าน พะเยา เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน แพร่ ลำปาง ลำพูน ตาก อุตรดิตถ์ พิษณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ พิจิตร กำแพงเพชร นครสวรรค์ และ อุทัยธานี ข้อมูลจากเว็บไซต์กรมประชาสัมพันธ์ (กรมประชาสัมพันธ์, <http://www.prd.go.th>, 2550) ระบุว่าจำนวนหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคเหนือจำนวน 113 ฉบับ จากทั้งหมด 17 จังหวัด โดยกำหนดวิธีการระบุประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

จากฐานข้อมูลของกรมประชาสัมพันธ์และการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นมีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของทั้ง 3 จังหวัดที่ทำการศึกษาที่ตรงตามลักษณะที่กำหนดไว้ในการวิจัย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1

จังหวัดและหนังสือพิมพ์ที่ทำการศึกษา

จังหวัดที่ศึกษา	รายชื่อหนังสือพิมพ์ที่ทำการศึกษา
เชียงใหม่	ไทยนิวส์, เชียงใหม่นิวส์, พลเมืองเหนือ, ตะวันเหนือ, ล้านนาไทยนิวส์, ภาคเหนือ,
พิษณุโลก	เผ่าไทย, พิทักษ์ไทย, ตระกูลไทย, สันติภาพ, อิสรภาพ, ประชาชาติ, ธรรมรัฐ, ประชากร, พิษณุโลกทูเดย์, เสรีชนนิวส์
สุโขทัย	เสียงชนบท, หลักเมือง

2. **ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)** ซึ่งทำการสัมภาษณ์จำนวน 3 กลุ่มด้วยกันได้แก่ กลุ่มเจ้าของและ/หรือบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 จังหวัดซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีอำนาจตัดสินใจในการบริหารงานหนังสือพิมพ์ทั้งในด้านการบริหารองค์กรและการบริหารเนื้อหา นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ วารสารศาสตร์ และประชาชนในพื้นที่ที่อาศัยหรือประกอบอาชีพอยู่ในจังหวัดที่ทำการศึกษามาไม่ต่ำกว่า 5 ปี และเคยอ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่ผลิตและจำหน่ายในจังหวัดที่ทำการศึกษาของทั้งสามจังหวัด มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การสัมภาษณ์เจ้าของและบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ทุกฉบับของทั้งสามจังหวัด เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ตลอดจนแนวคิดและปัจจัยในการกำหนดนโยบาย การบริหารงานและปัจจัยที่เจ้าของและ/หรือบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นคิดว่ามีผลต่อการบริหารงานของตนเอง มีดังนี้

จังหวัดสุโขทัย

นายสมเกียรติ ตั้งสยามวณิชย์ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์เสียงชนบท

นายหวังดี อนุวัชพงษ์ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์หลักเมือง

จังหวัดพิษณุโลก

นายอาทิตย์ แสงสว่าง บรรณาธิการหนังสือพิมพ์พิทักษ์ไทย

นายศุภกฤต รัตนาคม บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ตระกูลไทย

นายสำเร็จ ภัยกำจัด บรรณาธิการหนังสือพิมพ์สันติภาพ

นายธีรศักดิ์ ทองคำ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์อิสราภาพ
 นายยงยุทธ พิมพ์รุจิพันธ์ ที่ปรึกษาบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์อิสราภาพ
 นายสุรินทร์ ชัยวีระไทย บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ประชาชาติ
 นายวรเดช สุวรรณ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ธรรมรัฐ
 นายวาสิต กวณะปานิก บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ประชากร
 นายยศไกร รัตนเวฬุ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์พิษณุโลกทูเดย์
 นายนพคุณ ใจอารีย์ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์เสรีชนนิวส์ และ
 นายกสมาคม สื่อสารมวลชนพิษณุโลก

จังหวัดเชียงใหม่

นายอินสม ปัญญาโสภา รักษาการบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์
 นางอัจฉราวดี บัวคลี บรรณาธิการหนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือ
 นายสันทัต ศักดิ์สูง บรรณาธิการหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์
 นางผ่องพรรณ จงยศยิ่ง บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ภาคเหนือและ
 ประธานเครือข่ายบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นภาคเหนือ
 นายพนวิวัฒน์ ไกรฤกษ์ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ล้านนาไทยนิวส์
 นายธีระวุธ พงศ์ไพสิทธิ์ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ตะวันเหนือ

2.2 นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และวารสารศาสตร์ โดยทำการสัมภาษณ์
 นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาที่มีการเรียนการสอนหลักสูตรนิเทศศาสตร์หรือวารสารศาสตร์ใน
 เขตภาคเหนือ เพื่อรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานและรูปลักษณะของหนังสือพิมพ์
 ท้องถิ่น รวมทั้งมุมมองเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกับการบริหารงานและบทบาทหน้าที่ของ
 หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีดังนี้

จังหวัดพิษณุโลก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พูนสุข ภระมรทัต
 อาจารย์ประจำสาขาวิชาสื่อสารมวลชน ภาควิชานิเทศศาสตร์
 คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบัติ พรหมเสน
 รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร และอาจารย์ประจำภาควิชานิเทศศาสตร์
 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

จังหวัดเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.กุลิสรา กฤตวรรภาญจน์

อาจารย์ประจำแขนงวิชาหนังสือพิมพ์และสื่อสิ่งพิมพ์

คณะกรรมการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อาจารย์ ดร.กมลณัฐ พลวัน

หัวหน้าสาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

อาจารย์สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร

อาจารย์ประจำ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

2.3 ประชาชนในพื้นที่ของทั้งสามจังหวัด เพื่อรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในรูปลักษณะ การใช้ประโยชน์และการความคิดเห็นเกี่ยวกับบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น รวมทั้งความต้องการและความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

จังหวัดสุโขทัย

กุลวดี อินลวง ชายดอกไม้ในตลาดสดเทศบาล

บัวหลวง ภูประเสริฐ แผงขายหนังสือในตลาดสดเทศบาล

สุชิน อมรเสถียรพงศ์ เจ้าของร้านมินิมาร์ท

ปรียาภรณ์ เหมฤดี พนักงานธนาคารนครหลวงไทย

บังอร กิจสนาโยธิน เจ้าของร้านสุโขทัยธงชัยวิทยุ

วัลยา ผกามาศ นักประชาสัมพันธ์จังหวัดสุโขทัย

จังหวัดพิษณุโลก

นัยนา สุวรรณวัจ รับราชการครู

อุไรวรรณ กุลบุตร คำชาย

ประมวล (สงวนนามสกุล) คำชาย

สุภาพร ไพธิ์กมลวงค์ รับราชการครู

รัตนา ปานทอง รับราชการครู

สมศักดิ์ สกุลหงส์ มอเตอร์ไซค์รับจ้าง

กัญญชนก เพ็ชรไทย รับราชการเภสัชกร

เยาวลักษณ์ ชวนชาวนา พนักงานบริษัทแคปปิตอลโอเค

ผู้ขายหนังสือร้านแสงทองเซ็นเตอร์

ผู้ขายหนังสือร้านประมวลกิจ

ผู้ขายหนังสือร้าน ส. บาร์เบอร์

ผู้ขายหนังสือร้านปิยะภรณ์

จังหวัดเชียงใหม่

สายชม ธเนศนิศย์ เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ มูลนิธิโครงการหลวง
 พรนันทน์ ภู่อ่าง หัวหน้าแผนกประชาสัมพันธ์ มูลนิธิโครงการหลวง
 รุ่งทิพย์ มหัตถนวัฒน์ พนักงานโรงแรมสวนบัวรีสอร์ท
 คุณชูตานันท์ ปุณฺณานนท์ พนักงานขายประกัน
 แพทย์หญิงสิริทิพร ธาวงศ์ แพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชน
 เกริกวิทย์ บุญรักษา รับราชการครู
 อภิชัย มัทวพันธุ์ นักจัดรายการวิทยุ บริษัท อสมท. จำกัด (มหาชน)

3. **การสังเกตการณ์ (Observation)** สังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมในวันที่ทำการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บข้อมูลถึงสภาพการปฏิบัติงานภายในสำนักงานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นแต่ละแห่ง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. **ข้อมูลทางกายภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น** มีองค์ประกอบ 4 ประการคือ
 - 1.1 รูปลักษณ์ ได้แก่ รูปเล่ม ขนาด สี จำนวนหน้า ฯลฯ
 - 1.2 เนื้อหา ได้แก่ สัดส่วนเนื้อหาแต่ละประเภท มีเนื้อหาอย่างไร ฯลฯ
 - 1.3 ระยะเวลาการออกจำหน่าย ได้แก่ รายวัน รายสัปดาห์ รายปักษ์ รายเดือน รายไตรมาส รายเดือน ฯลฯ
 - 1.4 วิธีการจำหน่าย ได้แก่ ผ่านเอเยนต์ จัดจำหน่ายเอง ร้านค้า มีผู้มารับไปเดินขาย บอกรับสมาชิก ฯลฯ
2. **ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก** จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของทั้งสามจังหวัด โดยใช้การสัมภาษณ์ในรูปแบบของการสนทนาแบบไม่เป็นทางการ โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ดังนี้
 - จัดเตรียมคำถามสำหรับสัมภาษณ์
 - ตรวจสอบความเที่ยงตรงของคำถาม
 - ประสานงานนัดวันเวลาในการสัมภาษณ์
 - เตรียมเครื่องบันทึกเสียงดิจิตอล กระดาษ ฯลฯ
 - ทำการสัมภาษณ์

ในการสัมภาษณ์เชิงลึกแบ่งกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 กลุ่ม มีคำถามในประเด็น ต่อไปนี้

2.1 เจ้าของ บรรณาธิการ และผู้เกี่ยวข้องของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในประเด็นดังต่อไปนี้

- การบริหารเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีวิธีการอย่างไร และมีปัจจัยเงื่อนไขใดบ้างที่มีผลต่อการบริหารเนื้อหา
- การบริหารบุคลากรในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีวิธีการอย่างไร และมีปัจจัยเงื่อนไขใดบ้างที่มีผลต่อการบริหารบุคลากร
- การบริหารเวลาในการผลิตหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีวิธีการอย่างไร และมีปัจจัยเงื่อนไขใดบ้างที่มีผลต่อการบริหารเวลาในการผลิตหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
- การบริหารงบประมาณในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีวิธีการอย่างไร และมีปัจจัยเงื่อนไขใดบ้างที่มีผลต่อการบริหารงบประมาณของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

2.2 นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์และวารสารศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษาที่ทำการเรียนการสอนนิเทศศาสตร์วารสารศาสตร์ในเขตภาคเหนือ ในประเด็นดังต่อไปนี้

- บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
- การตอบสนองต่อความต้องการข้อมูลข่าวสารของสังคม
- แนวทางการพัฒนาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
- สภาพปัญหาในการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

2.3 ประชาชนในพื้นที่ มีประเด็นสำคัญๆ ดังต่อไปนี้

- ความพึงพอใจต่ออุปลักษณะของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
- ประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
- การตอบสนองความต้องการข้อมูล ข่าวสารในท้องถิ่น
- ความคาดหวังต่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในฐานะที่เป็นผู้บริโภค

3. **การสังเกตการณ์** เป็นการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมโดยที่วันไปทำการสัมภาษณ์เชิงลึกไปพร้อมๆ กับการเก็บข้อมูลทางกายภาพของสถานที่ตั้ง การจัดบรรยากาศภายในองค์กร กระบวนการปฏิบัติงานภายในสำนักงาน พฤติกรรมการปฏิบัติงานของบุคลากร ฯลฯ

ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

การวิจัยในครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัย 3 รูปแบบด้วยกันคือ การใช้ข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่ต้องอาศัยความเที่ยงตรงของเครื่องมือซึ่งมีผลต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับจากกระบวนการเก็บข้อมูลทั้ง 3 รูปแบบ ผู้วิจัยจึงได้มีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. สร้างเครื่องมือในการวิจัยได้แก่ คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก การตรวจสอบเอกสาร และการสังเกต จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมาปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาทำการปรับปรุงแก้ไข
3. นำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญสื่อมวลชนท้องถิ่นในพื้นที่ตรวจสอบและแก้ไขได้แก่

- คุณบุญเลิศ ศชายุทธเดช (ช่างใหญ่) บรรณาธิการอาวุโสหนังสือพิมพ์มติชน
- คุณวรสิทธิ์ ปัจฉิมศิริ บรรณาธิการและเจ้าของหนังสือพิมพ์เสียงสาธิตกา
จังหวัดนครนายก ได้รับรางวัลทางด้านข่าวจากสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ
หลายรางวัล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การเก็บข้อมูลจาก 3 แหล่งด้วยกันคือ การใช้ข้อมูลจากเอกสาร การใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์กระบวนการปฏิบัติงานจริง ซึ่งจากข้อมูลทั้ง 3 ส่วนผู้วิจัยจะนำมารวบรวมและทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานหนังสือพิมพ์ รวมทั้งนำงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนด้วยกันตามปัญหาคำถามวิจัย คือ

1. ศึกษากระบวนการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
 - 1.1 กระบวนการบริหารเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
 - 1.2 กระบวนการบริหารบุคลากรในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
 - 1.3 กระบวนการบริหารเวลาและการผลิตหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
 - 1.4 กระบวนการบริหารงบประมาณในการผลิตหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
 - 1.5 กระบวนการวางแผนการดำเนินงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

- 1.6 กระบวนการการออกแบบและจัดโครงสร้างองค์กรหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
- 1.7 กระบวนการอำนวยการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
- 1.8 กระบวนการประสานงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
- 1.9 กระบวนการรายงานผลการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

2. วิเคราะห์ถึงปัจจัยและปัญหาอุปสรรคที่มีในกระบวนการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

2.1 ปัจจัยด้านการวางแผนที่มีผลต่อกระบวนการบริหารเนื้อหา บริหารบุคลากร บริหารเวลาและการผลิต และการบริหารงบประมาณในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

2.2 ปัจจัยด้านการออกแบบและจัดโครงสร้างองค์กรที่มีผลต่อกระบวนการบริหารเนื้อหา บริหารบุคลากร บริหารเวลาและการผลิต และการบริหารงบประมาณในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

2.3 ปัจจัยด้านการอำนวยการที่มีผลต่อกระบวนการบริหารเนื้อหา บริหารบุคลากร บริหารเวลาและการผลิต และการบริหารงบประมาณในการผลิตหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

2.4 ปัจจัยด้านการประสานงานที่มีผลต่อกระบวนการบริหารเนื้อหา บริหารบุคลากร บริหารเวลาและการผลิต และการบริหารงบประมาณในการผลิตหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

2.5 ปัจจัยด้านการรายงานผลการดำเนินงานที่มีผลต่อกระบวนการบริหารเนื้อหา บริหารบุคลากร บริหารเวลาและการผลิต และการบริหารงบประมาณในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น